

Statistično sklepanje

Preverjanje hipotez

dr. Nino Rode

Sklepanje na podlagi vzorcev

- metoda za **statistično odločanje** na podlagi **empiričnih podatkov**
- Na podlagi vzorca nikoli **ne moremo** dokončno **potrditi** hipoteze, lahko pa jo **zavrnamo**
- Ugotavljamo, če rezultati vsebujejo **dovolj informacije**, da lahko utemeljeno **podvomimo** v takšno hipotezo
- kako močno so dobljeni podatki **podobni** podatkom, ki bi jih dobili, če bi delovali **samo slučajni dejavniki**

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Primer aritmetične sredine

- Statistike (izračuni) iz vzorca so mešanica parametra in napake vzorčenja

$$\bar{X} = \mu + e$$

- Razlika med statistikama je odvisna od razlike parametrov in napake

$$\bar{X}_1 - \bar{X}_2 = (\mu_1 - \mu_2) + (e_1 - e_2)$$

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Primer aritmetične sredine

- Za preverjanje hipoteze **predpostavimo**, da **razlik v populaciji ni** (ničelna hipoteza)

$$\mu_1 - \mu_2 = 0$$

- Razlika med statistikama je tako odvisna **samo od napake vzorčenja**, ki pa se porazdeljuje normalno okoli 0

$$\bar{x}_1 - \bar{x}_2 = e_1 - e_2 = e$$

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Primer aritmetične sredine

- Razlike med statistikama se **ob ničelni hipotezi** porazdeljuje **normalno okoli 0**

$$\overline{(\bar{x}_1 - \bar{x}_2)} = 0$$

$$s_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{s_{\bar{x}_1}^2 + s_{\bar{x}_2}^2}$$

- Če dobimo absolutno razliko **dosti večjo** od 0, sledi, da razlika med statistikama **ni** le posledica napak vzorčenja:

RAZLIKE SO ŽE V POPULACIJI

Sklepanje na podlagi vzorcev:

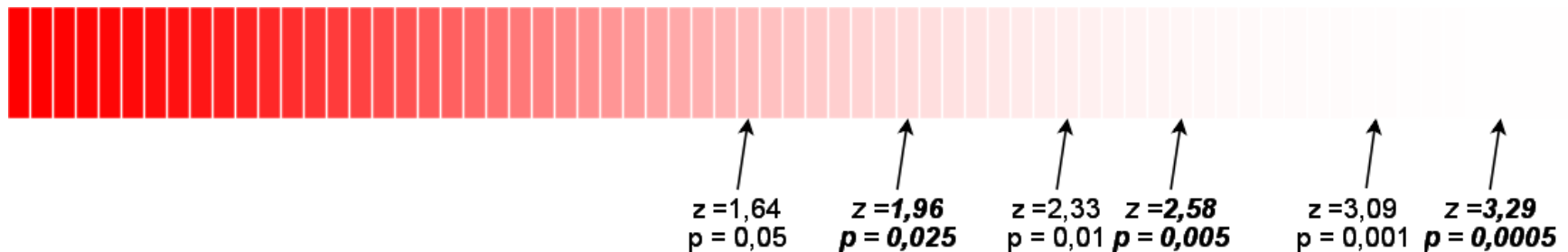
Logika preverjanja hipotez

- Kdaj je razlika „dovolj“ večja od 0? Postaviti moramo mejo: kritično vrednost
- **Kritična vrednost: Prag ko sprejmemo odločitev** (določimo ga glede na naše namene)
- Primeri iz vsakdanjega življenja:
 - **Glavobol**: kdaj vzamemo tableto?
 - **Menjava obleke** jeseni: kdaj so jutra dovolj hladna?
 - **Merjenje telesne temperature**: kdaj imamo vročino?
 - **Sodstvo**: Kdaj lahko rečemo, da je dovolj dokazov, da je obdolženi kriv?

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Logika preverjanja hipotez

- **Intenzivnost** rdeče barve je **sorazmerna z verjetnostjo**, da dobimo dani **z** ali večjega

- Kritične Meje so v statistiki postavljene zelo **konzervativno** (previdno)

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Logika preverjanja hipotez

- **Razlika** med dvema **populacijama** (npr. moškimi in ženskami) na podlagi **vzorcev**

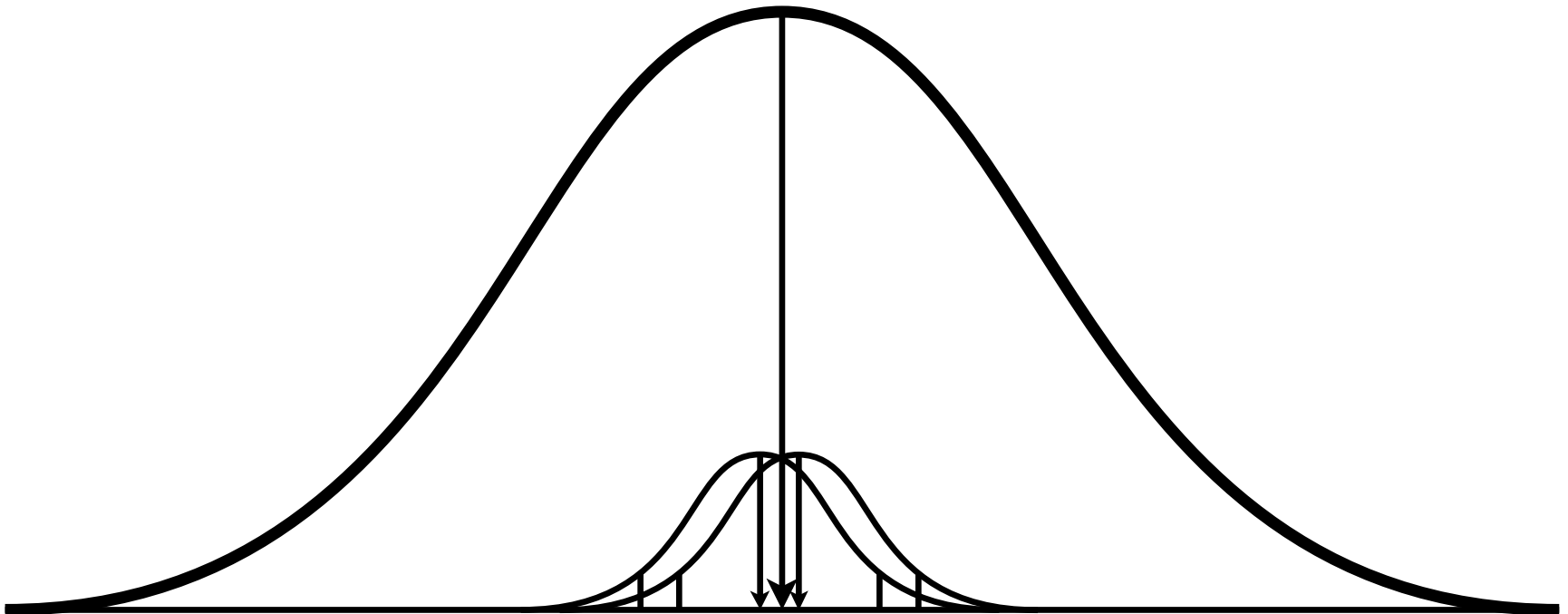
Med populacijama	Med vzorcema	
	Ni razlik	So razlike
Ni razlik	Ni napake ocene vzorca omogočata pravičen sklep	Napaka I. tipa (α) iz vzorcev je videti, da razlike so, čeprav jih v populaciji ni
So razlike	Napaka II. tipa (β) iz vzorcev je videti, da razlik ni, čeprav v populaciji so	Ni napake ocene vzorca omogočata pravičen sklep

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Logika preverjanja hipotez

- Če vzorci prihajajo iz **iste populacije**, so **razlike** med statistikami izračunanimi iz njih najverjetneje **majhne**:

RAZLIKE NI

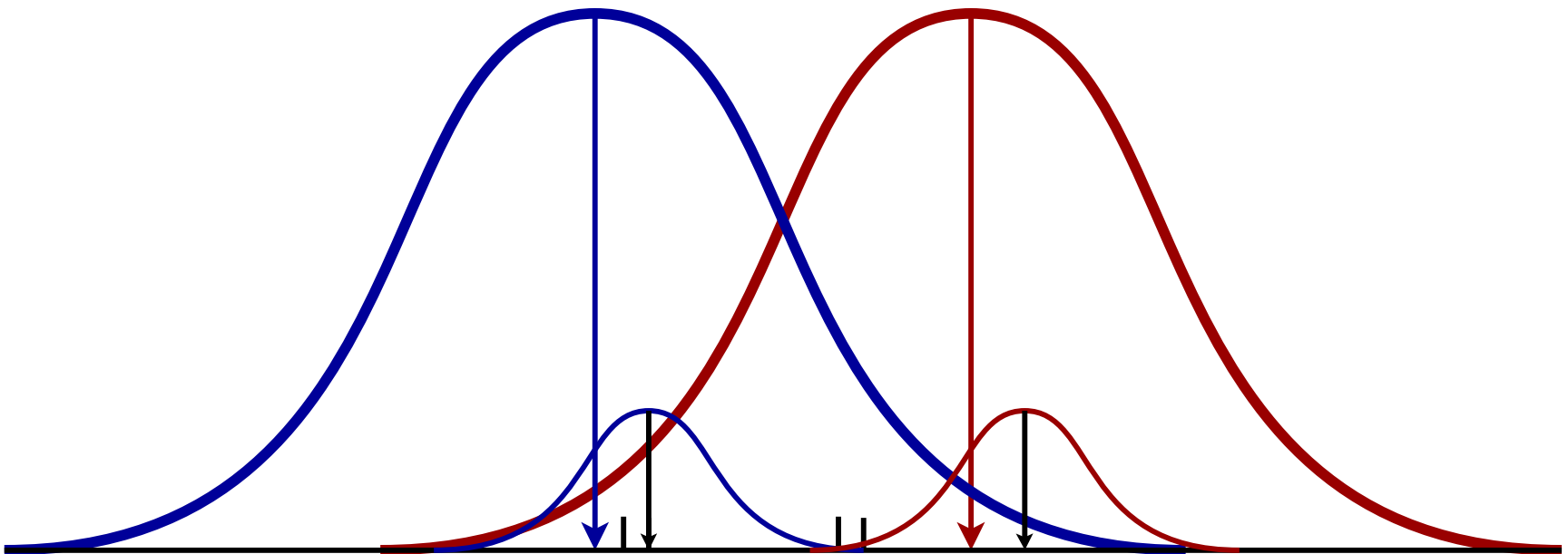

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Logika preverjanja hipotez

- Če vzorci prihajajo iz **različnih populacij**, so **razlike** med statistikami izračunanimi iz njih najverjetneje **velike** (podobne razlikam med populacijama)

RAZLIKA JE

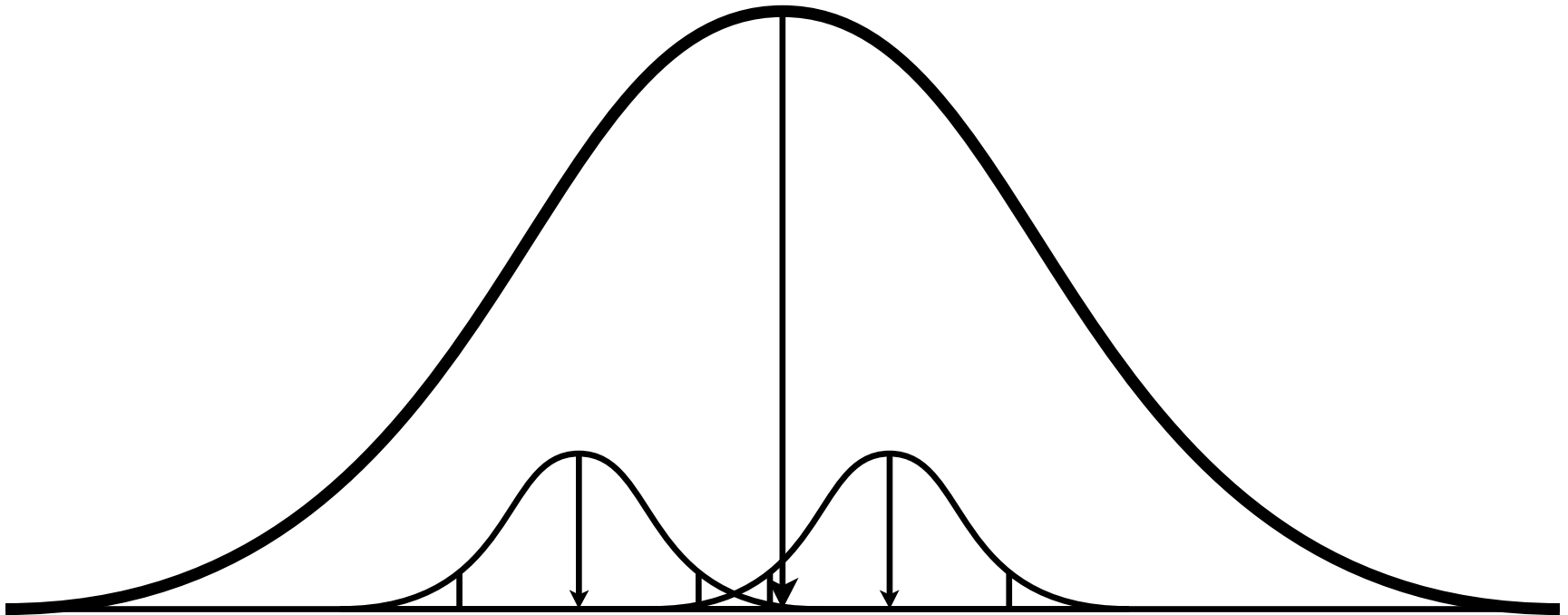

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Možne napake

- **Napaka prvega tipa (α):** vzorci prihajajo **iz iste populacije**, a **razlike** med statistikami izračunanimi iz njih so **velike**:

NAVIDEZNA RAZLIKA

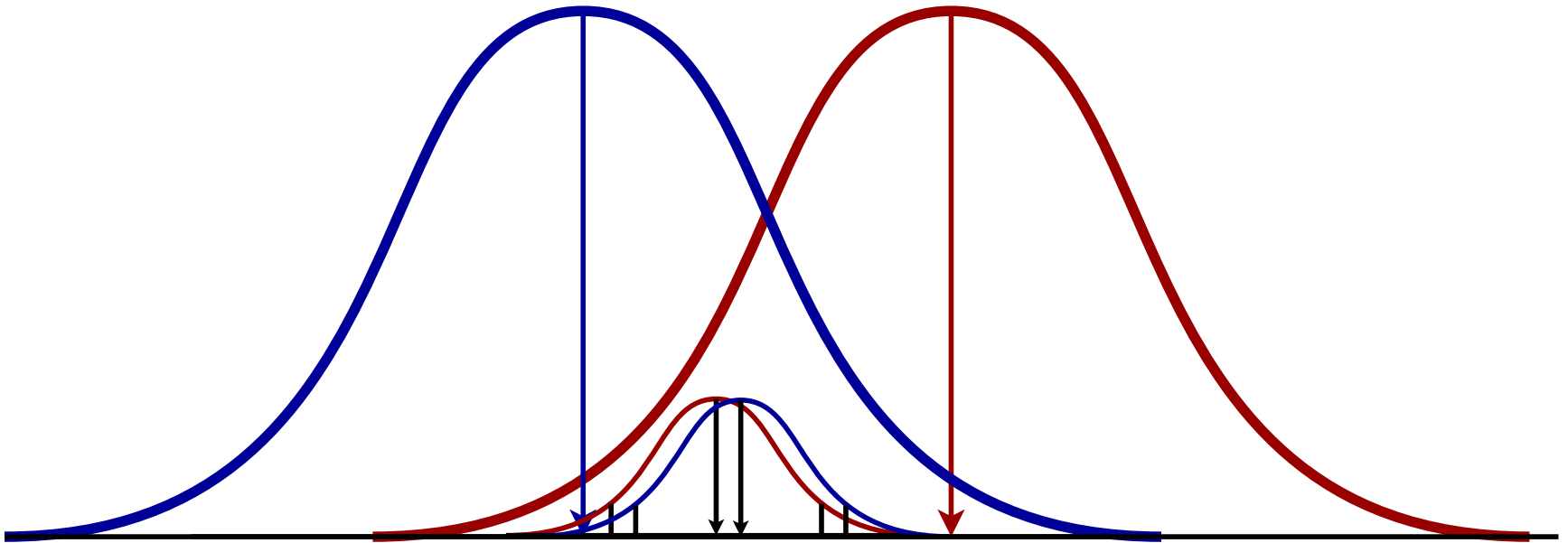

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Možne napake

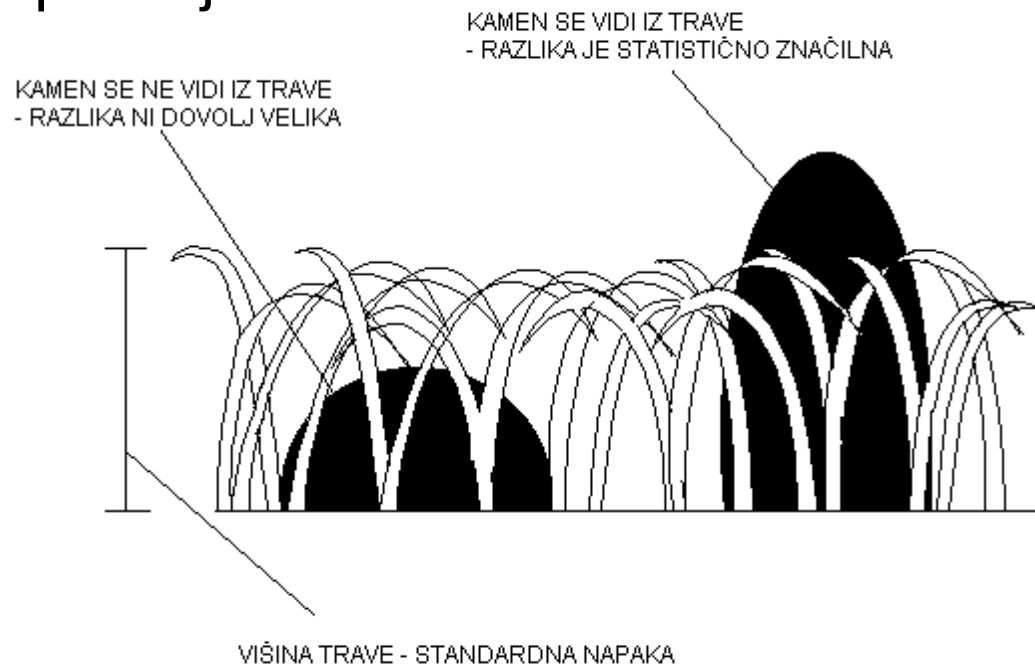
- **Napaka drugega tipa (β)**: vzorci prihajajo **iz različnih populacij**, a **razlike** med statistikami izračunanimi iz njih so **majhne**:

RAZLIKE NE MOREMO DOKAZATI

Sklepanje na podlagi vzorcev

- Če je razlika dovolj velika, je to zato, ker je razlika najverjetneje že v populaciji (tvegamo le α da nimamo prav)
- Če razlika ni statistično značilna, **še ne pomeni**, da ni razlik v populaciji

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Primer

- Primerjali so znanje tujega jezika pri učencih dveh osnovnih šol in dobili naslednje rezultate:

	1.šola	2.šola
n	210	191
M	27,92	23,56
s ²	112,42	94,24
s	10,6	9,71

Kaže, da so učenci prve šole pokazali boljše znanje, vendar so razlike med učenci znotraj šole velike.

Je zares možno sklepati, da učenci iz prve šole znajo bolje tuji jezik? (ali pa je razlika zgolj slučajna)

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Primer

- Poglejmo izračune:
- **Razlika** med povprečnima ocenama je:

$$\bar{x}_1 - \bar{x}_2 = 27,92 - 23,56 = 4,36$$

- **Standardna napaka** za to razliko je:

$$s_{\bar{x}_1}^2 = \frac{s_1^2}{n_1} = \frac{112,42}{210} = 0,54 \quad s_{\bar{x}_2}^2 = \frac{s_2^2}{n_2} = \frac{94,24}{191} = 0,49$$

$$s_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2} = \sqrt{s_{\bar{x}_1}^2 + s_{\bar{x}_2}^2} = \sqrt{0,54 + 0,49} = \sqrt{1,03} = 1,01$$

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Primer

- **z-vrednost** je **razmerje** med **razliko povprečij** in **standardno napako**:

$$z = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{s_{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}} = \frac{4,36}{1,01} = 4,30$$

- Ta razlika je večja kot 1,96 (kritična meja za 5% tveganje) in tudi od 3,29 (kritična meja za 0,1% tveganje)

$$z = 4,30 > 3,29 = z_{0,001} > 1,96 = z_{0,05}$$

Sklepanje na podlagi vzorcev:

Primer

ODGOVOR:

- S tveganjem **manjšim kot 0,1%** lahko trdimo da učenci iz prve šole **znajo tuji jezik bolje** od učencev druge šole

ALI:

- **Razlika v znanju tujega jezika** med učenci prve in druge šole je statistično značilna pri stopnji tveganja 0,1%